

RALUCA ALEXANDRESCU

O Românie uitată la
terapie intensivă

PAGINA 3

CRISTIAN PĂTRĂȘCONIU

Home,
mișto home?

PAGINA 5

VLADIMIR TISMĂNEANU

O lume fără Tony Judt

PAGINA 15

REVISTA GRUPULUI PENTRU DIALOG SOCIAL

// ANUL XXI // NR. 35 (1068) // 24 - 30 AUGUST 2010

20 PAGINI // 2,5 LEI

EDITORIAL

Netrebnicia pe Internet

*O fi virtual mediul Internetului, dar
adevărul său e prea real.*

„Navighez“ și eu adesea pe forumurile diferitelor publicații sau ale agențiilor de știri. Recunosc că, dincolo de știrea și comentariul „oficial“, mă interesează mult și postările anonime, care cresc, uneori, nemăsurat în număr și mărime, ca ciupercile după ploaie, în urma anumitor articole sau știri de presă. Am sentimente foarte împărțite în privința acestor postări, atât de împărțite încât, dacă ar depinde în exclusivitate de mine să le interzic sau să le permit, zău că nu aș ști ce să fac.

Pe de o parte, sunt și eu, ca și alții, adesea îngrozit de trivialități. Dar asta nu e chiar cel mai grav. Mai stupefiante mi se par neroziile vădite, incongruențele, obsesiile conspiraționiste răsuflete, ignoranța cu pretenții de știință, rasismul, șovinismul, dar și agramatismul. Postarea este pentru mulți un canal de defulare a tuturor frustrărilor. Mai ales când subiectul „stimulează“, cum, de pildă, a fost recentul protest al ambasadorului american, adresat guvernatorului BNR, cu privirea la emiterea monedei comemorative în onoarea fostului patriarh și prim-ministru, Miron Cristea. Cât antisemitism, cât antiamericanism, cât frustrare naționalistă, dar mai ales câtă monotona imbecilitate, toate etalate de-a lungul a zeci de postări! Dar nici măcar aceste dejecții nu sunt, în sine, lucrul cel mai grav, mai ales că - se poate spune - există și postări „pozitive“. Grav cu adevărat este anonimul postărilor, cu alte cuvinte, descărcarea completă de responsabilitate. Iar asta e valabil nu doar pentru postările „negative“.

În fond, acest anonim posibil și încurajat, tipic pentru Internet, rupe contractul necris tradițional dintre autorul unei comunicări și destinatar (public sau privat), contract respectat, într-o societate liberă, atât de scrisoare, de tipar, cât și de mediile electronice tradiționale - radio și televizor: odată postat pe Internet, cuvântul își pierde autorul, autorul - responsabilitatea, iar responsabilitatea - valoarea socială. Orice excogitație va circula liber în spațiul virtual, fără ca autorul real să răspundă în orice fel, fie și numai moral. Lașitatea, din viciu și excepție neconvenabilă, ajunge să fie salutăată și recomandată drept virtute și regulă a marelui joc social.

Dar - se va spune - ce importanță are cine spune ceva; important este ce spune - bine, rău -, iar atunci ce ne pasă de autor? Afirmația este tipică pentru oamenii care nu s-au simțit niciodată responsabili pentru cuvântul scris sau rostit. Or, simplul fapt că știi că ești de negăsit te determină să renunți la orice formă de autocenzură,

ANDREI CORNEA

continuare în pagina 2 >>

Dorin Tudoran și Securitatea

ÎN SCURT TIMP, EDITURA Poliorom va publica volumul lui Dorin Tudoran **Eu, fiul lor** - o selecție de documente din dosarele de urmărire informativă deschise de Securitate obiectivului „Tudorache“, din 1980 până în 1990, deși, în 1985, acesta emigrase, împreună cu familia, în SUA. În total: 18 volume și 9.862 de pagini. O capodoperă a genului, s-ar putea spune, în care hăitașii, ofițeri și civili, se ocupă intens de un singur om, un artist, care nu face altceva decât să spună cu voce tare ce gândește. Devenit pentru regim „*persoană ostilă*“ și trecut în rândul „*dușmanilor și trădătorilor de țară*“,

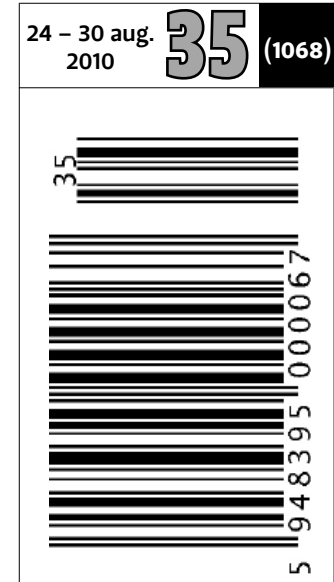
// **Dosarul de Securitate al lui Dorin Tudoran are aproape 10.000 de file.**

„*obiectivul*“ trebuie strivit. Volumul de documente alcătuit de Dorin Tudoran beneficiază de studiul introductiv al lui Radu Ioanid (din care publicăm, în numărul de față, extrase ample), un soi de „ramă“ istorică și politică a epocii, strict necesară cititorului, scutit astfel de căderea în capcana vulgarei „*dosariadei*“, declanșată, în ultimii ani, la noi. Teama lui Adam Michnik „*de semiadevărurile polițienești, în fapt niște minciuni extrem de odioase*“, spuse de ofițeri sau de simpli ori mai sofisticati informatori în cazul Dorin Tudoran, este înlăturată de analiza fină și minuțioasă a contextului politic și cultural

pe care Radu Ioanid ne-o oferă. Un atât de bun „cititor“ de arhive ca Ioanid ne scutește de ceea ce el însuși numește „*oglinnda deformată*“ a dosarelor de Securitate.

Calea de acces indicată de Ioanid ne duce spre cunoașterea unui trecut recent insuficient explorat, din care nu lipsesc elemente de thriller. Deslușirea mecanismelor puse în mișcare de satrapii Securității și ai partidului, care aveau de „implementat“ în anii '70 o politică inspirată de Coreea de Nord și China, „înflorirea“ cultului personalității, exacerbarea naționalismelor până la faza lor grotescă, toate însoțite de o progresivă restrângere a drepturilor cetățenilor, ne fac să înțelegem datele reale ale dictaturii și șansele individului de a trăi în ea. Din acest punct de vedere, disidența lui Dorin Tudoran rămâne exemplară. Spune, la un moment dat, Radu Ioanid: „*în țară sau în exil poate numai Radu Filipescu, Doina Cornea sau Paul Goma s-ar putea apropia de Dorin Tudoran în ceea ce privește curajul în înfruntarea cu regimul totalitar comunist*“. (R.P.)

continuare în paginile 8 - 13 >>

Dorin Tudoran și Securitatea

RADU IOANID*

Publicăm în avanspremieră studiul introductiv pe care Radu Ioanid l-a scris pentru volumul **Eu, fiul lor** - o selecție de documente din dosarele de urmărire informativă deschise de Securitate lui Dorin Tudoran, dosare ce numără 18 volume și aproximativ 10.000 de pagini. Volumul **Eu, fiul lor** este în curs de apariție la Editura Polirom.

Până ce alte documente care îl privesc vor fi declassificate, Dorin Tudoran are 7 dosare de urmărire informativă (DUI) create de unitățile interne ale Departamentului Securității Statului (DSS), însumând 3.084 de pagini, 13 dosare TO (supraveghere telefonică și înregistrări audio / video), însumând 6.071 de pagini, și un dosar al Centrului de Informații Externe (CIE), însumând 77 de pagini. În total, DSS a produs 9.862 de pagini privind-l pe Dorin Tudoran.

Primul plan de măsuri al DSS privind-l pe Dorin Tudoran, elaborat la 3 august 1980 de către UM 0800 SMB (Securitatea Municipiului București) și aprobat de general-locotenent Iulian Vlad și adjunct al ministrului Nicolae Pleșiță, era contrasemnat de șefii UM 0800, UM 610 (Direcția I Informații Interne, care se ocupa de disidenți, oponenți politici etc.), UM 0625 (Direcția a III-a Contraspionaj Intern) și UM 0544/225 (Centrul de Informații Externe / Emigrație). În consecință, majoritatea documentelor din aceste dosare au fost elaborate în ordine numerică descrescătoare de UM 0800, UM 0610, UM 0544 și UM 0625. De asemenea, în dosarele lui Dorin Tudoran apar masiv documente emise de Unitatea Specială S (interceptare a corespondenței) și UM 0672 (Unitatea Specială de Filaj F). Mai apar sporadic documente emise de Servicul D (dezinformare) și UM 0195 (contraspionaj extern). Dosarele de urmărire informativă ale lui Dorin Tudoran conțin numele a 34 de informatori cu numele de cod: Dorin, Alexandru, Udrea, Neagoe, Mircea Pop, Dan, Martin, Bratu, Rosetty, Gheorghiu, Argus, Marian, Sanda, Radu, Bujor, Crin, George,

* Această prefață a fost scrisă și publicată de autor, exclusiv în calitatea sa privată. Conținutul prefeței nu are legătură cu funcția deținută de autor și nu reflectă opiniile vreunei instituții sau organizații la care acesta este afiliat.

Scurtă biografie

Dorin Tudoran a debutat în 1973 cu volumul de poezii *Mic tratat de glorie*, care a primit Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor și, alături de Ileana Mălăncioiu, Premiul pentru Poezie al CC al UTC. Hotărârea juriului a fost schimbată prin decizie politică și premiul atribuit de juriu lui Dorin Tudoran

i-a fost decernat lui Nicolae Dragoș. În 1975 a publicat volumul *Cântec de trecut Akeronul*. În 1977 alte două volume ale lui Dorin Tudoran au primit Premiul pentru Poezie al Uniunii Scriitorilor, și anume, *O zi în natură și Uneori, plutirea*. Între 1974 și 1982, Tudoran a fost membru în Consiliul

de Conducere al Uniunii Scriitorilor și în perioada 1978-1982 a publicat alte trei volume de poezie. În anul 1983 și-a dat demisia din PCR, iar în luna iulie a anului 1985, după ani de disidență și o grevă a foamei de 40 de zile, a emigrat în SUA, unde a continuat activitatea de publicist.

Lica, Grigoriu Sorin, Garbis, Ileana, Radu, Cornel, Suci, D.M.I., Relu, Vlad, Leon, Sandu, Galan, Moraru, Edmond, Zaharia și Zamfir. Informatorii Dorin, Alexandru, Udrea, Neagoe, Mircea Pop și Dan au fost deconspirați de CNSAS ca fiind persoane care au dat informații despre Dorin Tudoran, iar informatorul Rosetty a fost deconspirat separat în cazul altor DUI. Majoritatea informatorilor au lucrat cu Direcția I și biroul corespunzător din UM 0800 SMB, iar o parte mai mică a lor aparțineau UM 0625 (contraspionaj) sau UM 0544 (spionaj). Cine sunt acești informatori? Ei sunt critici literari, scriitori, poeți, ziariști, prieteni, cunoștințe și vecini ai lui Dorin Tudoran, membri și nemembri PCR, recrutați cu și fără aprobarea forurilor tutelare. Este tristul privilegiu al lui Dorin Tudoran să comenteze asupra lor. Foarte puțini dintre ei erau foști deținuți politici recrutați în închisoare prin constrângere: planul de măsuri al Direcției I privind desfășurarea muncii de securitate în problema „persoane ostile din sectoarele de presă, radioteleviziune și poligrafii în anul 1980” menționa că „...90 la sută din totalul rețelei [informative] existente a fost creată în perioada anilor 1978-1979”.

Cazul Mihai Botez

Un caz aparte între sursele DSS care îl privesc pe Dorin Tudoran îl constituie Mihai Botez. Bazându-se pe mărturia lui Dorin Tudoran, dar și pe documentele din dosar, cititorul va ști să evalueze rolul lui Mihai Botez în acest caz. Ca și Silviu Brucan, până la proba contrarie și bazându-se exclusiv pe documentele din dosarul lui Dorin Tudoran, Mihai Botez pare să fi fost o „sursă” a DSS care nu a semnat un angajament cu Direcția I sau cu UM 0800 SMB și care a dat informații DSS „în clar”. Părerile privind relația lui Mihai Botez cu regimul comunist din România diverg profund. În România, el este uneori considerat ca un disident proeminent sau chiar mai mult decât atât: „Mihai Botez este, probabil, cel mai important disident anticomunist din România... a fost un disident de tip Adam Michnik... este un erou al rezistenței anticomuniste care merită întregul și, vai, atât de vinovatul nostru respect” (Nicolae Manolescu). Alte ori, Botez este evaluat ca un „produs” al DSS: „Despre Mihai Botez, prezentat ca un disident autentic (ba Soljenișin al românilor, ba Havel al nostru etc.), ni se servesc niște gogoși greu de înghițit; de la firma de consultanță Future Impact (inexistentă în anuarul american!), până la cariera sa fictivă de la Universitatea Stanford. Într-o discuție avută de mine, de față cu martori, cu un înalt reprezentant al SRI, acesta a recunoscut, textual: «Mihai Botez a fost produsul de lux al spionajului românesc»” (Ioan Morar). În SUA, opiniile legate de Mihai Botez în rândul clasei politice și al perso-

N O T A

In seara zilei de 26 martie a.c. am fost invitat de dl. Mc. BRIDE, atașat cultural al Ambasadei S.U.A. din București, să visionăm un film (Amadeus) și apoi să ciocnim un pahar la locuința sa. Acolo am întâlnit pe dl. BRADLEY, ziarist, corespondentul ziarului "The Washington Post" pentru Europa de Est, cu sediul la Vargheș, dl. BRADLEY, pe care nu-l cunoșteam personal, mi-a adus salutări de la prietenul comun Ted Sals

Dl. BRADLEY mi-a promis că mă mai cheamă la telefon, înainte de plecarea sa din București (parcă vineri). Nu a mai făcut-o.

BRADLEY a întrebat dacă nu a fost invitat la Mc. BRIDE și DORIN TUDORAN.

Vineri l-am întâlnit pentru câteva minute pe prietenul DORIN TUDORAN. L-am întrebat dacă l-a vizitat (ori contactat) pe dl. BRADLEY. Mi-a răspuns că da, fără să-mi dea detalii - menționând că o să-mi vorbească despre asta altă dată. Era de altfel agitat, și în pregătire pentru greva foamei. În treacă mi-a spus că a fost chemat la municipiul de partid, unde i s-au prezentat posturi în condiții de retragere a cererii sale de emigrare. Mi-a spus că a refuzat, că el crede că e mult prea târziu să mai poată face ceva aici, în atmosfera creată și că singurul lucru care poate fi făcut cu el este să i se acorde cât mai repede plecarea definitivă (ori varianta din țară). Convingerea lui este că de altfel cei ce l-au chemat nu doreau decât să fie acoperiți dacă ar fi cumva făcuți răspunzători de situația sa. Cred că inițial DORIN TUDORAN era convins că anunțarea intenției sale de a face greva foamei va fi suficientă spre a-i accelera plecarea și că nu va fi chemat pus în situația de a o face cu sâvârșit, acum însă - în fața faptului împlinit, nu-i rămâne decât să meargă mai departe - după spusa lui "pînă la capăt". Personal, am convingerea că va intra în greva foamei și că va face tot ce a anunțat că va face.

Am înțeles că intenționează să-și trimită de acasă soția și copilul - spre a nu-i speria - și că s-a înarmat (cu topeare) spre a rezista asaltului răufăcătorilor eventuali.

Personal cred că și DORIN TUDORAN are dubii privind eficiența reală a actului său disperat: dar cu temperamentul său nu va da în nici un caz înapoi. De altfel, este foarte stresat și începe a fi preocupat exclusiv de problema grevei sale a foamei.

Stiu că pe 7 aprilie se împlinește anul de cînd a depus cererile de emigrare. În "memoriile" pe care le-a adresat a promis că începe greva foamei imediat după această dată.

Botez Mihai Horia
C.N.S.A.S.

30 martie 1985

nelor cu informații solide despre România comunistă nu sunt generoase. În anul 1994, la puțin timp după ce Mihai Botez a fost numit ambasador al României la Washington, fostul membru al Camerei Reprezentanților Charles A. Vanik, coautor al Amendamentului Jackson-Vanik (1974), care a interzis relații comerciale normale cu Uniunea Sovietică și țările comuniste care restrângeau dreptul la emigrare, a declarat autorului acestor rânduri cu o duritate fără echivoc: „Domnul ambasador Botez se prezintă ca fost disident, dar noi știm cine este domnia sa în realitate. Să nu ne creadă proști...”. Mircea Răceanu a comentat în felul următor relația lui Mihai Botez cu DSS: „De câte ori aud făcându-se comparații între Mihai Botez și disidența lui Saharov sau Havel, zâmbesc. Încă din anii '70, pe când era bursier la Institutul Woodrow Wilson din Washington, colaborarea lui Mihai Botez cu reprezentanții Securității de la ambasada română nu era un secret pentru diplomații români din capitala SUA. Calitatea lui de colaborator mi-a fost reconfirmată, nu o dată, și în prima jumătate a anilor '80. În consecință, există posibilitatea ca «disidența» lui Mihai Botez să se fi făcut cu aprobarea Securității”.

Fost locotenent-colonel la UM 0800, Marian Ureche a fost acuzat în 2004 de către Mircea Dinescu și Marius Oprea că ar fi făcut poliție politică. „Pentru a proba că a fost un securist cumsecade, Ureche le-a arătat membrilor Colegiului CNSAS un volum cu autograf pe care l-a primit de la Mihai Botez, fostul disident. În ce împrejurări a obținut Ureche un autograf de la Mihai Botez nu se știe deocamdată...”, scria Cristian Teodorescu în revista 22. Dosarele de urmărire informativă ale lui Dorin Tudoran lămurire acest mister: ele conțin 15 informări date 1982-1985 provenind de la Mihai Botez, date locotenent-colonelului Marian Ureche, șef adjunct al UM 0800. Între aceste informări, 8 sunt „semnate” Mihai Botez, Botez Mihai, BMH sau Mihai Botez Horia, una dintre ele este semnată și datată olograf, iar restul sunt rapoartele lui Marian Ureche despre convorbirile sale cu Botez. De la raport la raport, conștiința sursei se degradează treptat, relatarea detașată a martorului binevoitor și subtil din primul raport (foarte asemănător, de altfel, cu rapoartele date de Tudor Vornicu despre Silviu Brucan) dispărând în favoarea unor informări punctuale despre Dorin Tudoran, dar și despre activitatea unor diplomați americani în post la București. În sfârșit, afirmația lui Botez, de la 2 februarie 1983, despre sine - „colind ambasadere străine din București și frecventez diplomați de circa 15 ani” - existentă în dosarul lui Dorin Tudoran, sugerează că el avea o relație veche cu cel puțin două dintre direcțiile DSS (contraspionaj și spionaj). În perioada respectivă, Botez era urmărit informativ (DUI) și avea dificultăți în a obține pașaport pentru a călători în străinătate: când, în februarie 1982, Ale-

xander Haig, secretar de stat al SUA, a fost primit de Ceaușescu, el a intervenit pentru a li se acorda pașapoarte lui Mihai Botez și Silviu Brucan, cărora nu li se permitea să participe la conferințe internaționale.

În dosarul lui Dorin Tudoran apar și „persoanele de încredere” ale DSS din presă și cultură, cum a fost T.B. de la Luceafărul. Contacte oficiale ale Securității, ele au avut un rol cel puțin la fel de important precum cel al informatorilor, surselor și rezidenților DSS, acționând fără a avea neapărat un angajament scris. Numărându-se printre persoanele care conduceau instituțiile respective, de ele depindea în mod direct aplicarea indicațiilor Securității.

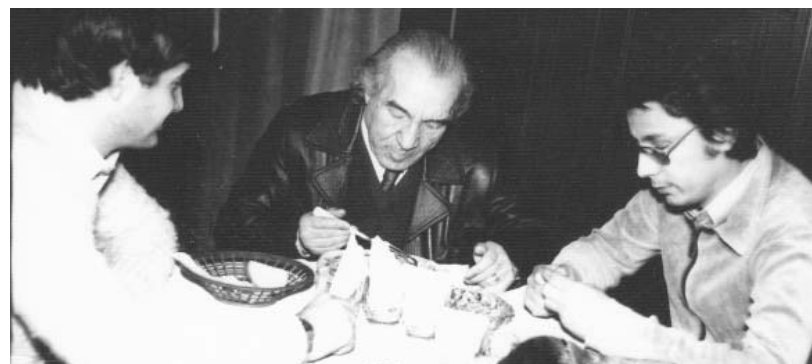
Obiectivul „Tudorache”

Dorin Tudoran a fost în mod clar o prioritate pentru DSS. În programul de măsuri al Direcției I pe anul 1980, având titlul „Activitatea dușmănoasă desfășurată de unele persoane din sectoarele de artă și cultură”, cazul „Tudorache” (nume de cod DUI pentru Dorin Tudoran) este cap de listă și o prioritate pentru UM 0800 IMB (Inspectoratul Municipiului București) Securitate. În 1981, planul de măsuri pentru „Activitatea dușmănoasă desfășurată de unele persoane din sectoarele de artă și cultură” al UM 0610 (Direcția I) prevedea la capitolul de urmărire informativă „neutralizarea activității ostile a scriitorului «Tudorache» împreună cu UM 0544 și IMB Securitate vizat de postul de radio Europa Liberă pentru a fi folosit în scopul creării unui grup disident în România”. La 6 aprilie 1981, un raport strict secret al DSS menționa că versificatorul de serviciu al familiei Ceaușescu, Corneliu Vadim Tudor, cerea măsuri împotriva scriitorilor Andrei Pleșu, Dan Hăulică, Dorin Tudoran, Ion Caraion și Mircea Dinescu, considerați de el „dușmani și trădători de țară”. O notă a UM 0544 din 14 octombrie 1981, referitoare la „acțiuni ale Europei Libere și CIA privind stimularea activității de disidență în R.S. România”, menționa că lui

„Îmi amintesc foarte limpede momentul în care Mihai Botez mi-a povestit ce-i spusese un cinic general de Securitate: «Mi-e foarte milă de dumneavoastră. Ați intrat într-un război inegal, fără sorți de reușită. Noi știm totul despre dvs. și vă putem compromite oricând. Pentru noi sunteți un om de valoare și nu vă vom da drumul din țară decât atunci când nu veți mai reprezenta o valoare științifică...». Regăsesc acest avertisment în dosarul meu. Pe aceeași pagină, se află și comentariul lui Mihai Botez. Citez dintr-o notă marcată STRICT SECRET, întocmită de Securitate la 1.02.1983: «Ei (n.n. organele de Securitate) au toate posibilitățile de a crea suspiciune și să te compromită, să facă dintr-un sfânt un drac...».

N-am uitat niciodată tristețea imensă din ochii lui Mihai când mi-a spus acest lucru, dar intensitatea acelei amintiri nu a fost nicicând mai mare decât acum, când citesc paginile acestui dosar complet. Nu despre milă era vorba în cuvintele generalului, ci despre dorința de a umili, de a strivi și de a te face să te recunoști învins. Eventual, chiar să te împingă în înfrângerea supremă - colaborarea.

Dintre momentele extrem de dificile pe care mi le-a creat citirea acestui dosar, unul dintre cele mai intense este posibila înfrângere supremă a lui Mihai Botez. (DORIN TUDORAN)

Februarie, 1982 - „Complotând” la restaurantul Casei Scriitorilor din București „La Doamna Candrea”: Mircea Dinescu, Laurențiu Fulga și Dorin Tudoran.

Dorin Tudoran i se acordă „o atenție specială”. Conform rapoartelor UM 0610, aceeași situație prioritară în ceea ce îl privește pe Dorin Tudoran se menținea în 1982.

Încă din 1977, Dorin Tudoran se afla în atenția DSS din cauza „spiritului de fronda” adoptat de el la Conferința Națională a Scriitorilor. În anul 1978, un raport al UM 0800 reclama faptul că, într-un articol refuzat de Luceafărul, Tudoran arăta că „tinerii scriitori sunt o generație lașă, ușor de cumpărat cu funcții și bani”. De asemenea, raportul menționa poziția critică a lui Tudoran față de Adrian Păunescu la Colocviul Național de Poezie: „Luând ca pretext existența de-a lungul veacurilor a lingușitorilor la diverse curți împărătești, [Tudoran] descrie în mod ironic activitatea și comportarea poetului Adrian Păunescu, concluzionând că acesta reușește să aibă o influență nefastă asupra celor care îl sprijină”. Raportul mai menționa următoarele afirmații ale lui Dorin Tudoran ca provocatoare de interpretări politice grave: „La noi se îngăduie prea mult lichelelor... poezia patriotică este talanga de gâtul adevăratei poezii... nu avem nevoie de conștiințe în curs de dezvoltare...”. Un raport al informatorului Alexandru menționa că, la Colocviul Național de Poezie, Dorin Tudoran l-a caracterizat pe Adrian Păunescu ca pe o „lichea”, iar raportul informatoarei Sanda menționa că Tudoran „s-a dat la atacuri grave la adresa conducerii de partid și de stat”.

Conform unor note trimise generalului Iulian Vlad, la 6 mai 1980, Dorin Tudoran declara în ședința consiliului de conducere a Uniunii Scriitorilor, după ce afirma că era normal ca Eugen Florescu să spună despre el că ar fi „un scandalagiu” pentru că scriitorii s-au obișnuit în România să fie umiliți și să stea „în genunchi”: „Eu simt pe pielea mea, pe pielea familiei mele, începând de la cozile la care stau... că trăim, dintr-un anumit punct de vedere, iarăși niște ani pe care s-ar putea, cu mare tristețe și cu mare curaj, să-i numim peste 15 ani ca niște ani obse-danți... Există, după mine, o grijă absolut indecentă față de hoți, față de oameni care ne fac pe toți de răs. Nu pot să

înțeleg cum secția de presă a Comitetului Central poate să stea nepăsătoare, punând în fruntea unei reviste un om ca Eugen Barbu, care, după ce a făcut ceea ce a făcut, continuă să dea lecții de bună purtare... Nu înțeleg cum se poate ca... Adrian Păunescu... omul care a dinamizat acel grup, care a apărut și plagiatul tovarășului Eugen Barbu... îl acuză acum pe Eugen Barbu de plagiat... Vreau să vă spun că îmi este rușine când văd în grupul de ziariști din spatele președintelui Nicolae Ceaușescu un om care a fost prins furând la ziarul România liberă. Este vorba de Corneliu Vadim [Tudor], mutat de acolo pentru furt la Săptămâna, trimis bursier la Viena; un hoț trimite alt hoț la Viena”. Conform informatorului Neagoe (Dan Zamfirescu), Paul Anghel, unul dintre liderii grupului ultranaționalist și protocronist, s-a panicat ca urmare a acestei ședințe. El îi relata informatorului că „ședința a avut ca obiectiv principal atacarea, descalificarea și compromiterea șefului secției de presă a CC, Eugen Florescu, atacul fiind deschis de Nicolae Manolescu... dar el [atacul] a culminat, deviind în atacarea de către Dorin Tudoran a însăși situației actuale... Paul Anghel socotește că, în prezent, sub directa oblăduire a lui George Macovescu și cu concursul lui Jebeleanu și Bogza, dar având fire mult mai înalte, se urmărește lichidarea lui Eugen Florescu... În al doilea rând, el [Paul Anghel] prevedea că se pregătește un al doilea «caz Goma» prin Dorin Tudoran”.

Treptat, discursul lui Dorin Tudoran se radicaliza. La 3 septembrie 1981, informatorul Martin raporta maiorului Opreșor Onițiu că „în această luptă împotriva «legionarilor» din literatura română (clasificați [sic] într-un grup din care fac parte E. Barbu, Lăncrânjan etc.), Tudoran a încercat să atragă mai mulți dintre literații tineri, pe care dorește să-i capaciteze în scopul scrierii diferitelor articole și luări de poziție împotriva acestor «legionari»”. La 16 iulie 1981, o notă a DSS informa că Tudoran considera că situația „este jalnică în România, începând cu nervii pe care-i faci în transportul în comun și până la calvarul

hranei zilnice“. Nota aprecia că „Tudoran a stat de vorbă cu toate categoriile de oameni din țară și că a înțeles că trebuie luptat“. La 11 decembrie 1981, o notă a UM 0800 raporta că „Dorin Tudoran și Dan Deșliu apreciază situația din țara noastră dezastruoasă, comparând-o cu un butoi de pulbere care ar fi gata să explodeze“. În ciuda risipei de mijloace umane și tehnice folosite în cazul Tudoran, DSS lucra cu rateuri evidente. În februarie 1982, într-o notă adresată generalului Alexie, șef al UM 0625 Direcția a III-a Contraspionaj, generalul Iulian Vlad, secretar de stat la Ministerul de Interne, răspunzând de DSS (aripa internă, exclusiv CIE), își muștrulua subordonații, considerând că, în cazul lui Dorin Tudoran, „modul în care s-a asigurat până în prezent urmărirea informativă nu a fost pe deplin satisfăcător, posibilitățile de informare nu au fost bine valorificate, schimbul de informații între unitățile DSS a fost defectuos“.

La 20 ianuarie 1982, o notă a UM 0800 raporta că „scriitorii Mircea Dinescu și Dorin Tudoran consideră că «echipa aceasta de zgomote și pistolari» de la Luceafărul și Săptămâna, susținută de un activist de la secția de propagandă, pregătește climatul ideologic pentru viitoarea plenară a CC al PCR, când... va fi reintrodusă cenzura...“. La 20 martie 1982, Dorin Tudoran și-a depus carnetul de partid, în semn de protest împotriva „unei organizații care duce o politică de distrugere treptată a culturii și economiei naționale“, iar la 13 octombrie în același an, generalul Iulian Vlad și generalul Nicolae Pleșiță (adjunct al ministrului de Interne și șef al UM 0544/CIE) aprobau un plan de măsuri care îl privea și în care se menționa că Tudoran protesta împotriva reintroducerii cenzurii „și a «practicării» pe scară înaltă a traficului de influență“. La 8 aprilie 1983, un nou plan de măsuri, semnat de generalii Aron Bordea (UM 0610) și Gheorghe Dănescu (UM 0800), privind-l pe Dorin Tudoran era din nou criticat de generalul Iulian Vlad, care cerea „stingerea efectelor publicității externe în jurul cazului [și] prevenirea creării unui disident“. Iulian Vlad adăuga în ordinul său: „mai reanalizați o dată toate «revendicările» lui «Tudorache», vedeți dacă sunt reale sau imaginare, ce implicații presupune satisfacerea lor din punct de vedere legal...“. Vlad încheia nota sa către generalii Dănescu și Bordea cu un avertisment, cerând izolarea eficientă a lui Tudoran: „dacă și de acum încolo mai reușește să aibă legături cu exteriorul, înseamnă că nu se execută ordinele ce le-ați primit, iar angajamentele asumate de unitățile dumneavoastră sunt formale“. În luna august a anului 1983, generalul Vlad atrăgea din nou atenția generalilor Bordea și Dănescu asupra necesității de a-l izola eficient pe Tudoran, în coordonare cu UM 0544. O notă aproape identică adresa generalul Vlad încă o dată generalilor Bordea, Alexie și Dănescu la 3 iulie 1984, reproșându-le că nu sunt capabili să-l izoleze pe Tudoran de persoane din exterior și cerându-le „măsurile cele mai calificate și eficiente“ în acest sens. La începutul lunii noiembrie a anului 1984, Dorin Tudoran a primit două scrisori anonime prin care era amenințat cu moartea, una dintre ele referindu-se la soarta preotului polonez asasinat Jerzy Popiełuszko. Conform unei discuții între Mihai Botez și locotenent-colonelul Marian Ureche, Tudoran bănuia în acest caz persoane din anturajul lui Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor sau pe ofițeri ai DSS.

La 25 martie 1985 a avut loc, în prezența lui D.R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor, o discuție între Dorin Tudoran și Nicolae Croitoru, secretar cu pro-

paganda al Comitetului Municipal București al PCR. Tudoran i-a comunicat lui Croitoru, între altele: „Nu mă luați drept prost. Vă este teamă de scriitori? Scriitorii nu vă fac niciun rău, umblăm în genunchi, spunem că este bine... Tovarășul Burtică, când a avut o altă părere, a fost înlăturat... Cu mine nu puteți să faceți treabă, din moment ce eu vă spun că ceea ce se întâmplă aici este un dezastru... Credeți că, dacă la 17 martie se făceau alegeri libere, dumneavoastră câștigați aceste alegeri? Ce fel de legalitate este aceasta, când Securitatea își face de cap în această țară a nimănui? Dumneavoastră știți că se amputează creiere, că se fac injecții cu insulină și alte substanțe unor oameni ca mine, cu alte convingeri, și îi aduc în stare de obiecte?“. În primăvara anului 1985, Dorin Tudoran a fost chemat în repetate rânduri la procuratură, amenințat de procurorul-șef adjunct Horia Nelega că va fi încadrat la categoria „parazitism“ și șantajat cu „posibilitatea de a fi violat de co-deținuți în prima jumătate de oră de detenție“. După ce Dorin Tudoran a făcut o grevă a foamei de 40 de zile, DSS i-a aprobat emigrarea, el părăsind România la 24 iulie 1985. Plecarea sa din țară a avut loc numai după ce Robert Dole, președintele majorității republicane din Senatul SUA, a intervenit în persoană la Nicolae Ceaușescu pentru emigrarea sa și a lui Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Ceaușescu aprobând aceste emigrări „...când a apărut pericolul ca... Senatul să recomande respingerea recomandării președintelui SUA de prelungire a clauzei pentru România“ (Mircea Răceanu).

Dorin Tudoran și Nicolae Ceaușescu

Adrian Marino considera în memoriile sale că Dorin Tudoran este „...cel mai «reușit» rezistent român din străinătate. La ani lumină de vulgaritățile... lui Paul Goma“. Într-adevăr, în țară sau în exil poate numai Radu Filipescu, Doina Cornea sau Paul Goma s-ar putea apropia de Dorin Tudoran în ceea ce privește curajul în înfruntarea cu regimul totalitar comunist, deși, în cazul lui Goma, nu ar trebui ignorate cele două scrisori umilitoare de scuze adresate lui Nicolae Ceaușescu, scrisori impuse, conform unui fost ofițer de Securitate, chiar de dictatorul român. Acest episod merită să fie consemnat, pentru că DSS a încercat să-l forțeze pe Tudoran să semneze o scrisoare similară.

La 1 august 1984, Dorin Tudoran îi trimitea o scrisoare lui Nicolae Ceaușescu, în care îi spunea că el se consideră „un ostatic politic“ care nu dorea decât să emigreze. Reproducerea integrală a scrisorii nu mai necesită comentarii :

„Acum aproape jumătate de secol, aflându-se într-o situație din unele puncte de vedere asemănătoare celei ale mele, scriitorul Eugheni Zameatin îi scria acestor rânduri lui Iosif Visarionovici Stalin: «Autorul acestor rânduri, un om condamnat la pedeapsa supremă, apelează la dvs. cu cererea de a-i comuta această pedeapsă». Pedeapsa supremă era, Excelență, aceea de a nu mai putea publica și nici măcar a nu mai putea scrie în mijlocul unei realități din ce în ce mai ostile și de neînțeles lui, ca artist și ca om. Comu-

tarea pedepsei, Excelență, consta în aprobarea plecării în exil. Și a obținut-o imediat, drept e și grație intervenției lui Maxim Gorki. Deși nu pot apela la bunele oficii ale lui Maxim Gorki - nici nu-l avem, și oricum nu știu dacă l-aș fi rugat să intervină -, îmi e greu să cred, Excelență, că ceea ce obține un scriitor și cetățean sovietic de la Iosif Visarionovici Stalin în timpul celei mai cumplite terori îi poate refuza domnia voastră, azi, în 1984, unui scriitor și cetățean român. Căci, bine e totuși să sperăm și să acționăm cu toții ca al nostru 1984 să nu semene întru totul cu cel al lui George Orwell“.

Lumea literară și politică a lui Dorin Tudoran

Dorin Tudoran a fost puternic implicat în demascarea plagiatelor întreprinse de Eugen Barbu (copierea din Paustovski, Ehrenburg și Malraux) și de Ion Gheorghe (plagiere după Lao Tse). Despre plagiatul lui Barbu au scris, printre alții, Marin Sorescu, Nicolae Manolescu și Mircea Iorgulescu. Consiliul Uniunii Scriitorilor, în ședința sa din 21 februarie 1979, referindu-se la volumul al treilea din *Incognito*, romanul lui Eugen Barbu, „...a hotărât să dezavueze procedeul plagiatului, procedeu contra normelor profesionale și morale, incompatibil cu principiile eticii și echității scriitoricești“. În România literară, nr.15/1978, Ion Gheorghe a publicat 6 poeme (cu titlurile *Despre Dak*, *Iarăși despre DAK* etc.). Dorin Tudoran a comparat aceste poeme ale lui Ion Gheorghe cu volumul lui Lao Tse, *Tao Te Ching - Cărarea și Virtutea*, și a dovedit că era un plagiat, deseori cuvânt cu cuvânt. Cenzura, partidul, Securitatea etc. au blocat publicarea textului lui Tudoran în care acesta demasca plagiatul lui Ion Gheorghe la toate revistele, fiind considerat un atac împotriva... protocronismului. Într-un raport al Direcției I a DSS din 15 ianuarie 1979, se scria în legătură cu plagiatul lui Eugen Barbu: „Nicolae Manolescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Dorin Tudoran, Eugen Simion și alții au hotărât să profite de situația delicată prezentă a lui Eugen Barbu pentru a acționa împotriva acestuia... Aceștia intenționează să pună problema excluderii lui Eugen Barbu din Uniunea Scriitorilor... În legătură cu Eugen Barbu și cei care îl sprijină, poetul Dorin Tudoran a pregătit un material...“. DSS îl proteja activ pe Eugen Barbu, acesta fiind membru supleant al CC al PCR și o unealtă a politicii culturale a lui Nicolae Ceaușescu, considerând furtul lui Barbu din romanul său *Incognito* ca fiind un „așa-numit plagiat“. Deși multe dintre documentele din dosarele de urmărire informativă ale lui Dorin Tudoran menționează poziția critică a acestuia față de aceste plagiate, istoria disidenței lui Dorin Tudoran nu poate fi redusă la un simplu conflict între grupări literare.

Era vorba, de fapt, de o luptă politică inegală a celor care se opuneau politicii „culturale“ a lui Nicolae Ceaușescu, fapt ce reiese clar și din rapoartele DSS. O notă a acestei instituții din 14 octombrie 1981 menționa că „...Dan Deșliu, Dorin Tudoran și Nicolae Manolescu au afirmat că «s-a declanșat vânătoarea împotriva celor care au avut o poziție demnă în timpul conferinței naționale [a scriitorilor], aceasta constituind doar începutul repressiunilor... Cei menționați mai sus consideră că trebuie să existe o punere de acord a scriitorilor pentru a duce «o luptă concertată» împotriva tovarășului Eugen Florescu, adjunct de șef de secție la CC al PCR, care ar iniția acțiuni de «lichidare» a tuturor celor care au avut o atitudine «fermă» cu ocazia confe-

1985 - Dorin Tudoran în greva foamei

rinței, fiind influențat în acest sens de Eugen Barbu, prin Nicolae Dragoș, Dinu Săraru și Paul Anghel“.

De asemenea, demersul politic protestatar al lui Tudoran nu poate fi înțeles fără cel puțin o enumerare a celor care l-au sprijinit în acțiunile sale contestatatoare și disidente și care l-au considerat pe Tudoran ca fiind copilul lor spiritual. Ne referim aici în special la Dan Deșliu, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza și Nicolae Manolescu.

Fost poet stalinist, Dan Deșliu trecea la începutul anilor '80 printr-un proces de radicalizare acut și evident. Conform unei note a DSS din 15 decembrie 1980, „...atitudinea de nemulțumire a lui Dan Deșliu a crescut în intensitate, acesta exprimându-se necorespunzător la adresa orânduirii sociale și de stat din țara noastră“. La 15 noiembrie 1981, informatorul Vlad raporta DSS despre Dan Deșliu că acesta considera că Ceaușescu „fi urăște și i-a distrus pe țărani, clasa din care a pornit, și pe intelectuali, clasa în care vrea să intre, dar și-a dat seama că nu va putea niciodată“. Deșliu se referea, în discuția cu informatorul DSS, la „bălciul [pe care Ceaușescu îl făcea] cu Pacea... [în timp ce] un sfert din recoltă a rămas pe câmp“.

Conform aceluiași raport-delațiune, Deșliu considera că „banda Barbu, Păunescu, Dragoș, Florescu își face de cap...“. La 19 ianuarie 1985, într-o notă a Securității este reprodusă scrisoarea lui Dan Deșliu către Gheorghe Pană, primar general al Capitalei, în care vorbește de „campania de exterminare prin foame și frig“ organizată de autorități.

Dorin Tudoran, care cunoștea foarte bine poziția politică a lui Deșliu, avea să scrie despre acesta: „Dan Deșliu rămâne unul dintre extrem de pușinii intelectuali care și-au plătit în valută forte, cum se spune, erorile tinereții. Curajul, tenacitatea, exactitatea discursului prin care, ani la rând, a demontat resorturile unui sistem nenorocit și ale unei dictaturi criminale îl recomandă drept unul dintre cei mai însemnați disidenți români“. Pe poziții similare se situa și Eugen Jebeleanu: un raport al UM 0544 din 15 ianuarie 1981 menționa că, în urma desființării organizației PCR de la Uniunea Scriitorilor, „Eugen Jebeleanu afirmă într-o manieră tendențioasă următoarele: «Cel care a adus țara în halul acesta de haos are zilele numărare. Dacă știam pe vremea când era mic că va ajunge mare și ne va persecuta, îl lichidam atunci împreună cu soția...»“.

O revoluție culturală în România

Dumitru Popescu, secretarul cu propaganda al CC al PCR, care a coordonat „revoluția culturală“ din România, descria lozincă de bază a Revoluției Culturale din China astfel: „În China se urmărește restaurarea capitalismului, statul major al trădării se află în partid, bombardat statul major al capitalismului aflat în partid... Nu era nici înfloritură stilistică, nici debilitate senilă, nici alienare mintală. Omul [Mao Tze Dun] le vedea limpede, înțelegea corect, nu exagera“. În iunie 1971, Nicolae și Elena Ceaușescu au vizitat oficial China și Coreea de Nord. Era perioada în care dezastrul Revoluției Culturale începuse să devină evident chiar și pentru Mao Tze Dun. Dictatorul român s-a întors în România sedus de modelele propagandistice ale Beijingului și Phenianului.

După cum scrie Dumitru Popescu, „Ceaușescu a venit acasă impresionat de importanța acordată acolo rolului conștiinței în construirea comunismului. Ne-a cerut tuturor, întregului partid să-l ur-

Iași, 1977, Festivalul de poezie „Mihai Eminescu“.

De la stânga la dreapta: Grigore Ilisei, Laurențiu Ulici, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran și Ileana Mălăncioiu

măm în acest demers moral, trezind din somnolență factorii de influențare...“. Dumitru Popescu minte atunci când afirmă că: „Ne-am opus din răspuțeri aceluia potop, dorind în sinea noastră ca omul să nu mai fie educat deloc decât să fie «crescut» în maniera cunoscută“. Dimpotrivă, aparatul de partid și, în special, cei care răspundeau de artă și cultură, nu numai că au sprijinit, dar au supralicitat inițiativele lui Ceaușescu. Împreună cu alți activiști, ca Eugen Florescu, șeful secției de presă și propagandă a CC al PCR, Ion Traian Ștefănescu, ministru al Culturii, Dumitru Popescu a implementat pas cu pas instrucțiunile lui Ceaușescu privind literatura, arta și cultura în România. Aceste instrucțiuni s-au concretizat în primul rând printr-un deșănțat cult al personalității lui Nicolae Ceaușescu. Linia partidului în acest domeniu a fost dată de Dumitru Popescu, care l-a comparat pe Ceaușescu cu... Pericle, Abraham Lincoln și Napoleon. În perioada care a urmat anului 1971, România este supusă unui adevărat asalt politico-ideologic și cultural din partea grupului de sicofanți încurajați de Ceaușescu și familia sa. La acest asalt participă obedient aparatul de partid central și local, structurile DSS și armata de informatori a acestei instituții. Rezultatele acestei ofensive au fost tragice. După cum scria Cornel Burtică, bun cunoscător al situației din interiorul conducerii partidului, „...atunci s-au dezvoltat lichelismul, oportunistul, relațiile interumane erau bazate în mare măsură pe minciună, necinste și hoție. Deși erau convinși că propunerile lor sunt nocive, cei care le făceau nu doreau decât să-și mențină poziția socială“. Conform unui raport al DSS din toamna anului 1981, Dan Deșliu definea politica PCR pentru cultură ca fiind „un dezastru general“, concretizat prin desființarea de muzee, dărâmarea de biserici, incultură promovată prin Festivalul Național Cântarea României. După opinia sa, neajunsurile existente pe plan cultural erau „camuflate de lozinci, tricolor și steaguri roșii“.

Fanfaronada limbajului oficial introdus și perpetuat de Nicolae Ceaușescu, Dumitru Popescu, Eugen Florescu și acoliții lor,

răspândită în special prin revistele Săptămâna (condusă de Eugen Barbu), Luceafărul (condus de Nicolae Dragoș și apoi de Nicolae Dan Frunteletă), Flacăra (condusă de Adrian Păunescu) și Suplimentul Literar al Scânteii Tineretului (condus de Ion Cristoiu), invadea agresiv spațiul public.

Adrian Păunescu, prin *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar* și prin revista *Flacăra*, și Eugen Barbu, prin publicația *Săptămâna*, au fost inițial vârful de lance ale revoluției culturale a lui Ceaușescu. În *Flacăra*, declamator, bombastic și ultrademagog, Păunescu lansa, pe fondul cultului personalității lui Nicolae Ceaușescu, campanii naționaliste în domeniul istoriei și culturii, cum ar fi cultul dacilor și al tracilor, care alternau cu „descoperirea“ unor medici „tămăduitori miraculoși“. În *Săptămâna*, Eugen Barbu, brutal, vulgar și sprijinit direct de DSS, se ocupa cu demolarea adversarilor „liniei partidului“ în cultură și artă. Pe terenul cultului personalității al lui Ceaușescu și al familiei sale, treptat, s-a conturat o competiție acerbă între Adrian Păunescu, poetul de curte oficial al familiei dictatorului, și Corneliu Vadim Tudor, locotenentul lui Eugen Barbu și versificatorul oficios al cuplului prezidențial. Un mesaj al lui Adrian Păunescu pentru Nicolae Ceaușescu din 7-8 februarie 1986 se încheia cu urarea „Să trăiești, Măria Voastră!“.

O poezie a lui Păunescu însoțea mesajul și conținea versurile: „Eroule sublim, / Sunteți Bărbatul Țării și Unica Salvare... / Cinstit și Bun Erou, / Din Geniul dumneavoastră, ca un fertil ecou, / Să vină Adevărul, să vină Primăvara“. Corneliu Vadim Tudor scria în 1984 despre Elena Ceaușescu: „Este fiica preaiubită / A acestui brav popor / De luceferi străjuită / Și de steagul Tricolor / E Elena Ceaușescu / Suflet nobil și vibrant / Mamă bună, om politic / Și prestigios savant / Înțeleaptă-i este fapta / Năzuind spre viitor / Tot cu cinste stă în dreapta / Marelui conducător“. Calitatea artistică a versurilor celor doi sicofanți, ca și crezul lor moral sunt dificil de departajat. Era perioada în care conducerea PCR, începând cu Nicolae Ceaușescu, încuraja rela-

ția dintre scriitorii ultranaționaliști și magnatul expatriat Iosif Constantin Drăgan. „Demența semidoctă tracomană promovată de Săptămâna lui Eugen Barbu și Vadim Tudor a fost în bună măsură opera așa-zisului profesor [Drăgan]. Responsabilitatea lui în cultivarea imposturii de către regimul ceaușist este enormă“, scrie Cornel Burtică, convins că Drăgan „...a lucrat mai mult cu partea nevăzută a diplomației (Securitatea)“. Iosif Constantin Drăgan „era cunoscut pentru simpatiile sale legionare... amicitia cu Ceaușescu și hingherii lui ideologici era notorie... a întreținut relații cu culturicii din interiorul revistelor Săptămâna și Luceafărul, de la Eugen Barbu și Paul Anghel la Mihai Pelin, Traian Filip și Dan Zamfirescu“, după cum arată un articol din *Cotidianul*.

În aceste condiții, opoziția lui Dan Deșliu, Eugen Jebeleanu, Dorin Tudoran, Geo Bogza și Nicolae Manolescu nu avea șanse de reușită, mai ales că, poate cu excepția lui George Macovescu, ei nu aveau sprijinitori reali în clasa politică din România comunistă. Comod și fricos, Gogu Rădulescu nu a fost un susținător eficace al celor care se opuneau revoluției culturale din România.

După întâlnirea lui Nicolae Ceaușescu cu scriitorii de la 26 august 1980, Eugen Jebeleanu și Geo Bogza apreciau că „la conducerea superioară de partid s-a dat crezare «tendenței naționaliste»“. Într-adevăr, la 13 martie 1981, 26 de membri ai Uniunii Scriitorilor s-au întâlnit cu Nicolae Ceaușescu (Dorin Tudoran nu era prezent, deși figura pe lista participanților, conform stenogramei), care domina copios ședința, dând ca exemplu pe... Da Vinci și Michelangelo, Alecsandri și Eminescu, Călinescu și Lovinescu și trăgând următoarea concluzie: „Fără nicio îndoială, noi îl preferăm pe acela care a preferat spațiul lui, chiar dacă mai îngust, pentru că a preferat popriul lui popor“, în opoziție cu cei care au „zburat tot timpul pe sus“, preferând „să zboare pe terenuri și spații străine [sic]“. În ciuda dificultăților lui Nicolae Ceaușescu de a se exprima în limba română, linia partidului era clară. Ea va fi implementată nu numai

de către activiștii de partid și uneltele lor din sfera artelor și literaturii, ci și de către DSS. Amestecul flagrant și direct al DSS în treburile Uniunii Scriitorilor este ilustrat de o adresă trimisă de UM 0544 CIE către UM 0610 Securitatea Municipiului (SM) București la 26 iunie 1981: „...s-a ajuns în situația gravă și fără precedent ca mari scriitori, critici și reviste care s-au postat mereu pe linia politicii culturale a partidului și au fost ținta constantă a criticilor făcute de Grupul de la Paris și de postul de radio Europa Liberă să nu fie delegați la conferință. Se au în vedere Eugen Barbu, Paul Anghel, Dan Frunte-lată, Mihai Ungheanu, Pompiliu Marcea și mulți alții“. Doi ani mai târziu, un raport-bilanț anual al DSS recunoștea în mod neechivoc utilizarea directă de către această instituție a revistelor Săptămâna și Luceafărul: „În acest context, menționăm preocuparea crescândă pentru protecția contrainformativă a domeniilor date în responsabilitate de influența negativă exercitată din exterior, materializată în publicarea unor articole demascatoare la adresa Europei Libere în revistele Săptămâna și Luceafărul“.

Eugen Barbu

Adrian Păunescu

Corneliu Vadim Tudor

Aripa legionară a partidului comunist

Între cele două războaie mondiale, propaganda stalinistă sovietică a inițiat „recuperarea“ și „punerea în valoare“ a „precursorilor ruși“ din domeniul științei. Conform acestei propagande, radioul, becul electric, telegraful, motorul cu combustie internă, avionul, balonul, tractorul fuseseră toate inventate de savanți ruși. Un fenomen similar a avut loc și în România după întoarcerea lui Ceaușescu din China și Coreea de Nord: figuri românești mai mult sau mai puțin proeminente deveneau întemeietori ai tot ceea ce se crease mai important pe plan mondial în domeniul lor și nu numai.

În excelentul ei studiu *O istorie „glorioasă“*. Dosarul protocronismului românesc, Alexandra Tomiță îi considera ca protocroniști pe „Ioan Alexandru, Paul Anghel, Eugen Barbu, Ilie Bădescu, Fănuș Bălișteanu, Dumitru Bălăeș, Mariana Brăescu, Dan Ciachir, Ion Coja, Florin Constantiniu, Ovid S. Crohmălniceanu (trecut ulterior în cealaltă tabără), Nico-

lae Dragoș, Eugen Florescu, Ion Gheorghie, Ion Lăncrănjan, Pompiliu Marcea, Adrian Păunescu, Doru Popovici, Ilie Purcaru, Artur Silvestri, Constantin Sorrescu, I.M. Ștefan, Corneliu Vadim Tudor, Mihai Ungheanu, Vasile Vetășanu, Dan Zamfirescu“, la care ar trebui adăugat Nicolae Dan Frunte-lată. Printre antiprotocroniști sunt incluși: „Grigore Grigurcu, Virgil Ierunca, Mircea Iorgulescu, Monica Lovinescu, Norman Manea, Nicolae Manolescu, Zigu Ornea, Alexandru Paleologu, Eugen Simion, Alex Ștefănescu“. În enunțurile protocroniștilor, ridicolul era în intensă competiție cu megalomania, dar în ochii conducerii PCR percepția era cu totul alta. Dumitru Popescu îi descria pe protocroniști ca pe un grup care „... prin educația și formația lor intelectuală, ca și accentele exprimate prin opere, probau o orientare națională, opusă umilului (și în același timp ostentativului) spirit provincial de imitație și subordonare față de Occident...“. Pentru el,

Ion Lăncrănjan, romancier frust, bolovănos, șovin antimaghiar, devenea un om cu „o voce și o pronunție dulce, aburită din buze, ca a unei fecioare timide, cuminiți și pline [sic] de bunăcuviință. Își înșira cuvintele egal, rotund, frumos șlefuit, ca pe mărgele... Firește, pe primul plan rămânea identificarea cu patriotismul și împotrivirea la dominația străină, cu protecția față de cei de jos, cu libertatea spiritului creator“. Până și Corneliu Vadim Tudor îi dădea lui Dumitru Popescu „...o impresie de eleganță lirică și de vervă polemică incisivă orientată spre teme de anvergură... La C.V. Tudor, sarcasmul pamfletar se combină și cu particularitățile gânditorului politic, istoricului și degustătorului de cultură“.

În schimb, Dumitru Popescu îi considera pe oponenții tendinței ultranaționaliste cu care el s-a întâlnit ca pe „un vicleim degenerat“ și „o comisie inchizitorială“. Era vorba de George Macovescu „diplomat

abil“, care se exprima „onctuos rigid, cu o voce falset prea sonoră ca să fie sinceră“, și de „Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Laurențiu Fulga... [și poate de] Crohmălniceanu, Doinaș, Ivașcu“. Pentru Dumitru Popescu, Geo Bogza știa să articuleze foarte bine: „Se legănau frazele lui în tangajul marilor primejdii ale perisabilității, cu grație gravă, inextricabilă, ce-ți dădeau siguranța lucrului făcut de cioplitorii catedralelor gotice“, dar el trebuia alăturat fără ezitare... Inchiziției. În legătură cu un discurs al lui Bogza împotriva lui Mihai Beniuc, Dumitru Popescu scria: „Ura lui avea paroxismul călugărului torționar... Mai târziu aveam să reîntâlnesc fața fanatică a misticului exterminator...“. Critica lui Eugen Jebeleanu și a lui Geo Boza la adresa lui Eugen Barbu era descrisă de Dumitru Popescu astfel: „Atacul l-a pornit, ca și cu ani în urmă, cu nervozitatea lui mobilă, lipsită de rigoare, cu voce sticloasă, întretăiată, fără patos și solemnitate, cum îi stă bine unui liric intempensiv, nerăbdător, dominat de voluntarismul inspirației, poetul Eugen Jebeleanu... de pe chipul căruia dispăruse orice îngăduință sau milă... Huli-ganism, terorism, anarhism - acute lexicale banale. Atentat la cetatea literelor, sabotaj profesional, sublinierea drepturilor și intereselor - formule uzate venind dintr-o istorie politică demonetizată. Audiența și toleranța la forurile datoare să imprime o linie... Tonul incoerent-mahalagesc l-a dat și l-a susținut «Jeby» - cum i se spunea poetului la Uniune... După care s-a ridicat, noduros, primitiv, parcă descins din caverne, toroipănuș bogzian. «Acești indivizi lombrozieni, descinzând din brutele legionare... acești antropofagi... acești servanți de morgă, dezgropători de cadavre satanici... Da, asta sunt, tâlhari și nimic mai mult...»“.

Într-o Românie care, spre deosebire de celelalte țări comuniste, nu rupsesse în 1967 relațiile diplomatice cu Israelul și, în consecință, nu lansase o campanie oficială antisionistă, apare la sfârșitul anilor '70 o serie de articole cu conținut antisemit, evident tolerate și încurajate de autorități. „În paginile revistei patronate de I[osif] C[onstantin] Drăgan și difuzate cu sprijinul Securității în România, Noi, Tracii, au fost publicate texte de o virulență xenofobă și antisemită care nu ar fi putut

Iosif Constantin Drăgan și Nicolae Ceaușescu

să apară în presa regimului. Sub coordonarea lui Drăgan au apărut în Occident patru volume de documente care conturează un portret pozitiv al mareșalului Ion Antonescu, documente... obținute în urma bunelor relații cu regimul comunist și, în special, cu Mircea Mușat și Ion Ardeleanu, cenzori ai Secției de Propagandă a CC al PCR”, se arăta într-un articol din *Cotidianul* din 2008. La 8 octombrie 1980, rabinul-șef Moses Rosen protesta împotriva editorialului antisemit din *Săptămâna* (nr. 509 din 5 septembrie 1980) cu titlul *Ideali* scris de Corneliu Vadim Tudor, care conținea termeni ca „populație flotantă”, „iudă”, „târtan”. Conform unui raport strict secret al UM 0800, Moses Rosen a calificat acest articol ca „un act criminal îndreptat împotriva poporului evreu...”. Critici similare au fost aduse atât de Moses Rosen, cât și de o serie de intelectuali români volumului antisemit *Saturnalii* al lui C.V. Tudor, publicat de Editura Albatros în 1984.

Intelectualii opuși tendinței ultranaționaliste au protestat împotriva antisemitismului lui Eugen Barbu și C.V. Tudor. La 13 martie 1981, la întâlnirea a 26 de membri ai *Uniunii Scriitorilor* cu Nicolae Ceaușescu, Mircea Dinescu a menționat activitatea antisemită a revistei *Săptămâna*, Ceaușescu prefăcându-se surprins de această informație. Conform unei informații a UM 0800 din 16 noiembrie 1982, Octavian Paler califica *Săptămâna* drept „fascistă”, iar o notă strict secretă a aceleiași unități a DSS din 5 martie 1982 menționa că „criticul Nicolae Manolescu, referindu-se la conținutul aceluiași reviste [Săptămâna, Luceafărul, Flacăra], opinează că «fără niciun control se publică în mod paradoxal orice, introducându-se criterii rasiste în aprecierea faptelor ideologice...»”. La 17 aprilie 1984, o notă a Direcției a III-a a DSS către Direcția I menționa că Federația Comunităților Evreiești protesta împotriva volumului lui C.V. Tudor și sublinia largul ecou al acestui protest în rândul scriitorilor, protest care l-ar fi determinat pe Dan Zamfirescu să se desolidarizeze de C.V. Tudor. Ecoul antisemitismului lui C.V. Tudor nu era numai intern: la 14 mai 1984, 190 de membri ai Congresului SUA protestau într-o scrisoare adresată lui Ceaușescu împotriva încălcării prevederilor *Actului Final de la Helsinki*, menționând și „un număr de articole antisemite apărute în presa română, printre care și unele poezii scrise de Corneliu Vadim Tudor și publicate în revista *Săptămâna*”.

Dosarul de Securitate al lui Dorin Tudoran

DSS apăra pe față textele antisemite ale lui Vadim Tudor. La 30 octombrie 1980, *Unitatea Specială S a DSS* caracteriza articolul *Ideali* publicat în *Săptămâna* ca formulând numai „aprecieri echivoce privind naționalitatea conlocuitoare evreiască din România”, iar o adresă trimisă la 9 iulie 1981 de UM 0544 către UM 0610 aprecia că „...manevrele realizate de grupul nonconformist constituit în jurul revistei România Literară și în special de scriitorii de naționalitate evrei au constat în eliminarea scriitorilor români [enumerați de același raport ca fiind Paul Anghel, Ion Lăncrăjan, Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, Eugen Barbu, Dinu Săraru, Titus Popovici, Ion Gheorghe, Ilie Purcaru, Mihai Ungheanu, Nicolae Dragoș], etichetați ca fiind o nouă dreaptă”.

O notă a DSS din 7 aprilie 1984 aprecia că criticile aduse volumului antisemit *Saturnalii* publicat de Editura Albatros și semnat de C.V. Tudor ar provoca cu pre-

cădere reacția evreilor (sic), în timp ce românii, adică Mihai Ungheanu, Dan Zamfirescu, Artur Silvestri, Fănuș Neagu, Iulian Neacșu consideră că aceste critici sunt „un atac împotriva națiunii române”. DSS vedea chiar în utilizarea termenilor de „fascism” și „antisemitism” un pericol pentru autoritățile din România prin identificarea acestor termeni cu ele. În nota secretă din 11 noiembrie 1982, DSS aprecia că „scriitorii grupați în jurul lui Eugen Jebeleanu și Dan Deșliu, între care Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu și Octavian Paler, se pronunță tot mai vehement în ultimul timp împotriva manifestărilor de «fascism și antisemitism» cuprinse în conținutul unor articole din revista *Săptămâna*... Folosirea cuvântului de «fascism» în legătură cu conținutul anumitor materiale din revista *Săptămâna* vizează indirect și factorii tutelari, putând fi exploatată împotriva politicii partidului nostru”.

Dosarul de Securitate: o oglindă deformată

Dosarul de Securitate nu este un titlu de noblete postcomunist, ci oglinda deformată a persecuției întreprinse de un regim comunist prin poliția sa politică. El reflectă în primul rând suferințe și tragedii trăite de victime în timpul reprimării lor. Adam Michnik trăgea un justificat semnal de alarmă privind citirea și utilizarea dosarelor de poliție politică atunci când scria:

„Nu mă tem de adevăr - mă tem de semiadevărurile polițienești, în fapt niște minciuni extrem de odioase. Pentru că lumea valorilor și deciziilor umane văzute prin ochii poliției politice este întotdeauna contrafacută și diformă. Consider așadar un scandal moral ca sursa principală a cunoștințelor despre om să fie, ca în vremea dictaturii comuniste, arhivele serviciilor speciale ale statului totalitar. Este omagiul involuntar [adus]... epocii călăilor, turnătorilor și lașilor”.

În acord cu Michnik, Adrian Marino afirmă: „Dacă ajungi să caracterizezi un om numai după dosarul lui de Securitate, aceasta este victoria supremă și definitivă a Securității”.

Așa cum scria Mădălin Hodor, în crearea acestor dosare „minciuna și calomniile nu deranjau, pentru că însuși regimul le promova. Aceasta este una din «captivele» pe care dosarul le poate întinde, mai ales atunci când în centrul atenției se află persoane publice sau personalități ale trecutului. În aceste cazuri valoarea documentară a dosarului trebuie pusă mereu în raport cu proveniența sa. Nu trebuie uitat faptul că el este creația unei poliții politice și a unui regim care a amestecat minciuna cu adevărul și realitatea cu iluzia...”. Și totuși, crede Mădălin Hodor, ca și în cazul altor dosare de urmărire operativă create de DSS, citirea dosarelor lui Dorin Tudoran „...înseamnă recuperarea unei părți din istoria ultimilor cîzeci de ani. Din acest punct de vedere, el oferă o «cheie» prin care mecanismele sistemului comunist pot fi înțelese, studiate, discutate... Parte integrantă a efortului partidului de a-și realiza programul politic, dosarul reflectă și punctul de vedere al acestuia... Slujind un sistem pentru care mistificarea devenise o practică, ofițerul de Securitate nu ezita să mistifice, la rândul său, realitatea”. //

Epilog

Povestea lui Dorin Tudoran s-a terminat cu bine. Ajuns în Statele Unite, a reușit să lanseze și să conducă trei publicații apreciate - *Agora*, *Meridan* și *Democracy at Large*. El a fost primul scriitor român care a fost membru în *Comitetul Executiv* al unui *Centru PEN Club*, alături de nume ca Czesław Miłosz și Vasili Aksionov; a conferențiat în peste 50 de universități americane și occidentale; a lucrat câțiva ani ca ziarist la *Vocea Americii*; a devenit un expert în domeniul dezvoltării internaționale și unul dintre cei patru membri ai echipei executive a unei organizații neguvernamentale care a desfășurat programe de sprijinire a reformelor democratice în 120 de țări ale lumii. De experiența lui politică a profitat mult mai mult țara sa de adopție decât patria al cărei fu a continuat să se considere și care nu l-a agreat. După 1989, a deținut rubrici permanente în reviste și ziare de mare tiraj din România. În ianuarie 2010, i s-a acordat

cea mai înaltă distincție la care poate aspira un poet în România - *Premiul de Poezie „Mihai Eminescu” - Opera Omnia*. În ciuda suferințelor îndurate, Tudoran nu se dorește a fi vârful de lance al lustrației anticomuniste întârziate, declamatorii și, deocamdată, fără efect din România. El nu deține decorații ale statului român postcomunist.

Nicolae Ceaușescu a fost executat cu o rafală de AKM 47 în ziua de Crăciun a anului 1989. După câțiva ani de închisoare, Dumitru Popescu și-a scris în tihnă memoriile care nu exprimă nicio umbră de regret și care justifică acțiunile sale de distrugere a culturii române. Eugen Florescu a decedat în 2009 în SUA, după o consecventă carieră postcomunistă în PSM și PRM. Adrian Păunescu a avut o lungă carieră de senator PSM și PSD, fiind considerat de mulți români cel mai important poet al țării. El continuă să publice articole șovine și negaționiste în *Flacăra lui Păunescu*. Mihai Ungheanu, care a

decedat în 2009, a fost senator PRM și membru al comisiilor Senatului unde avea expertiză, și anume, în comisiile pentru drepturile omului, culte și minorități și pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă. Marian Ureche, locotenent-colonel la UM 0800, care a coordonat în timpul lui Ceaușescu și dosarele DUI ale unor intelectuali apropiați de Ion Iliescu, a devenit după 1989 general, iar în timpul președinției lui Ion Iliescu, a fost șef al SIPA (*Serviciul Independent pentru Protecție și Anticorupție*) din *Ministerul Justiției*. Maiorul Vasile Măieran, șef serviciu la UM 0800, a fost transferat în 1986 la UM 0544 CIE, unde s-a ocupat de postul de radio *Europa Liberă*. El a fost avansat la gradul de general SIE de președintele Emil Constantinescu. Colonelul Ilie Merce, care, la începutul anilor '80, s-a ocupat, la *Direcția I a DSS*, de sectorul artă-cultură, a fost găsit de revoluția din 1989 la Buzău, unde, în noaptea de 21-22 decembrie,

ca șef al *Direcției DSS* județene, l-a arestat pe disidentul Gabriel Andreescu. După 1989, a devenit membru al Parlamentului României din partea PRM, activând în comisia pentru cercetarea abuzurilor, corupției și pentru petiții. Informatorii Dorin și Dan au ajuns directori ai unor posturi de radio occidentale guvernamentale, contribuind la răspândirea valorilor democratice în România. Mihai Botez a fost, în timpul președinției lui Ion Iliescu, ambasador al României la ONU (1992-1994) și la Washington (1994-1995), unde a reprezentat așa-numitul guvern al „patrulerului roșu” al lui Nicolae Văcăroiu (alianța PDSR, PRM, PUNR și PSM). Corneliu Vadim Tudor, președinte al PRM, a fost senator timp de mai multe legislaturi. El a fost decorat de președintele Ion Iliescu cu *Steaua României*, cea mai înaltă distincție a statului român, retrasă însă de Traian Băsescu, și din anul 2009 reprezintă, ca deputat, România în *Parlamentul European*. //